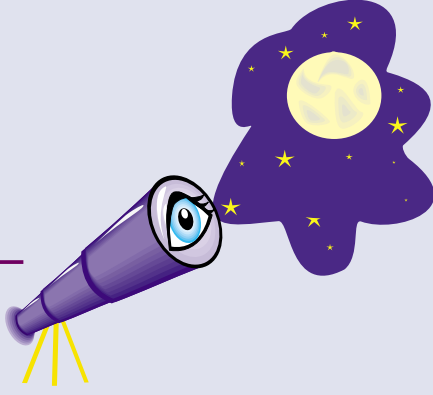

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Messier Albümü - 2 (M42, M43)

Messier albümünü geçen sayımızda tanıtmaya başlamıştık. Bu ay, Avcı Takımyıldızı'nda yer alan M42 ve M43'ü tanıyacağız. M42 ve M43, bakıldığında ayrı birer gökcsimi olarak görünmelerine karşın, gerçekte ikisi de aynı bulutsunun parçası.

M42 Orion Bulutsusu

Parlak Bulutsu

Takımyıldızı: Avcı

Sağ açıklık: 5°35.4'

Dik açıklık: -5°27'

Uzaklık: 1.600 ışık yılı

Parlaklık: 4 kadir

M42, amatör gökbilimcilerin en iyi bildiği bulutsudur. Bunda, gökyüzünün en parlak bulutsusu olmasının ve en etkiyici takımyıldızlardan biri olan Avcı'da yer almasının rolü büyük. Bulutsu, gökyüzünde çok geniş bir alan kaplamasına karşın, çıplak gözle ya da teleskopla görülebilen bölümü yaklaşık dört dolunay genişliğindedir. Uzun poz süresi verilerek çekilen fotoğraflarda bulutsunun ne kadar geniş bir alana yayıldığı görülebilir.

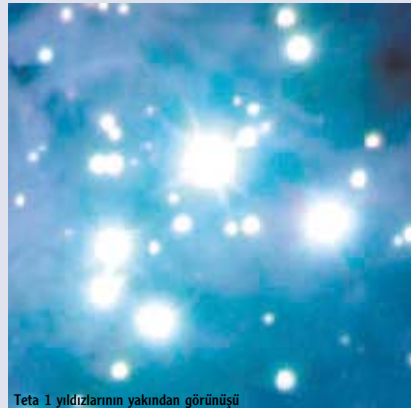

Orion Bulutsusu'nun merkezi. Ortadaki dört parlak yıldız, Trapez'in yıldızları (Teta 1 Avcı).

Orion Bulutsusu'nu sıklıkla bir melek başlığına benzetirler. Bulutsu, mitolojide Avcı Orion'un kılıcını simgeler. M42'yi gökyüzünde bulmak için, avcının kemerini oluşturan dizili üç parlak yıldızın altına bakmalısınız.

M42, gökyüzündeki en genç bulutsulardan biridir. Büyük oranda iyonlaşmış hidrojenlerden oluşan bulutsu, bir yıldız fabrikasıdır. Hubble Uzay Teleskopu'nun 1992'de çektiği fotoğraflarda, yeni oluşmuş yıldızların bazılarının çevresinde karanlık diskler rastlandı. Bu diskler, gelecekte bir olasılık gezegenleri oluşturacaklar. Fotoğraflar, gezegenlerin yıldızın çevresinde artakalan maddeden oluştuğu kuramını destekliyor.

Orion Bulutsusu, içindeki parlak yıldızların bulutsudaki gazı iyonlaştırması sayesinde parlar. Bulutsunun merkezinde yer alan ve "Trapez" olarak bilinen yıldız kümesi, bilinen en genç kümelerden biri. 1000 civarında yıldızdan oluşan kümenin yaklaşık bir milyon yaşında olduğu sanılıyor. Kümedeki yıldızların birçoğu, yoğun bulutsudan dolayı görünür dalgaboyunda izlenemez.

Teta 1 yıldızlarının yakından görünüşü

M42 (altta) ve M43 (üstte)

Trapez'deki en parlak dört yıldız, Teta 1 Avcı olarak bilinir. Bu yıldızlardan en parlak olanı Teta 1 C, bulutsudaki ışınının % 90'dan fazlasının kaynağını oluşturur. Teta yıldızlarının görünür büyüklükleri 6 ile 8 kadir arasındadır. Kümenin geri kalanını oluşturan yıldızlar, çok daha sönüktür.

Orion Bulutsusu, gökyüzünde bulunması en kolay, gözlenmesi en zevkli gökcisimlerinden biridir. Bulutsuyu, ışık kirli-

liğinin fazla etkilemediği yerlerde çıplak gözle çok rahat görebilirsiniz. Bunun için, kemeri oluşturan üç parlak yıldızın biraz altına bakmanız yeterli. Bir dürbünle, bulutsuyu çok daha parlak görürsünüz. Bir teleskopla bulutsunun ayrıntısını inceleyebilirsiniz. Ayrıca, Trapez'in dört parlak yıldızını ayırt edebilmek için iyi bir dürbün, ya da bir küçük bir teleskop gerekir. Orion Bulutsusu, çıplak gözden teleskopa kadar her türlü gözlem aracıyla gözlemlenir. Bu nedenle, kışın amatör gökbilimcilerin en çok gözledikleri gök cisimlerinden biridir.

M43

Parlak Bulutsu

Takımyıldızı: Avcı

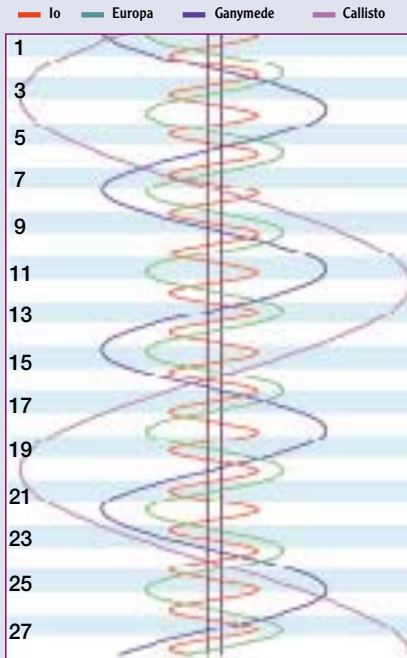
Sağ açıklık: 5°35.6'

Dik açıklık: -5°16'

Uzaklık: 1.600 ışık yılı

Parlaklık: 9 kadir

Şubat ayında Jüpiter'in dört büyük uydusunun gezegene göre konumları.

1 Şubat saat 22:00; 15 Şubat saat 21:00;
31 Şubat 20:00'de gökyüzünün genel görünüşü

M43, yukarıda da değindiğimiz gibi, Orion Bulutsusu'nun bir parçasıdır. M43'ü M42'den ayıran, bulutsunun önündeki şerit biçimli karanlık bir bulutsudur. M43, Orion Bulutsusu kadar parlak olmadığından, çıplak gözle görülemez. M43, bulutsunun içinde yer alan ve parlaklığı 6,5 ile 7,6 kadir arasında değişen bir yıldız sayesinde parlar.

Uygun gökyüzü koşulları altında, küçük bir teleskop ya da dürbünle bulutsuyu görebilirsiniz. Ancak bulutsuyu daha ayrıntılı incelemek için daha büyük çaplı bir teleskop gerekli.

Gezegenler

Jüpiter, gökyüzündeki tüm öteki gezegenlerden ve yıldızlardan daha parlak. Gezegen, İkizler Takımyıldızı'ndaki konumunu ay süresince koruyor ve Güneş battığında, güneydoğu yönünde yükselmiş oluyor.

Satürn, Jüpiter'den yaklaşık 2 saat önde gidiyor. Gezegen, Jüpiter'e göre oldukça sönük olsa da, Boğa'nın turuncu yıldızı Aldebaran'ın yanında dikkat çekiyor. Her ikisi de turuncu renkli göründükleri için, ara sıra bakmaya değer bir manzara sunuyorlar gözlemcilere.

Mars'ın parlaklığı yavaş yavaş azalıyor. Ancak bulunduğu bölgede turuncu rengiyle dikkat çekiyor. Gezegen, uzunca bir süredir olduğu gibi, saat 22:00 civarında batıyor.

Merkür, ay boyunca sabah gökyüzünde gözlemlenebilir. Gezegenin yükselimi ayın başında biraz düşük. Ancak, ilerleyen günlerde gezegen yükselecek ve ay sonuna değin rahatlıkla gözlemlenebilecek.

Akşam gökyüzüne geçen **Venus**'ün yükselimi henüz çok düşük olduğundan Şubat ayında gözlenmesi zor. Ancak, Güneş battıktan çok kısa bir süre sonra, açıklık bir yerde batı ufku üzerinde gözlemlenebilir.

Gök Olayları

10 Şubat: Merkür, Ay'ın 5° kuzeyinde.
14 Şubat: Ay enötede (Dünya'ya en uzak konumda).

17 Şubat: Ay, Mars'ın 5° kuzeyinde.
21 Şubat: Satürn ve Ay yakın görünümde.

22 Şubat: Merkür, en büyük batı uzanımında.

23 Şubat: Jüpiter ve Ay, çok yakın görünümde.

27 Şubat: Ay enberide (Dünya'ya en yakın konumda).

Ay, 4 Şubat'ta sondördün, 11 Şubat'ta yeniay, 20 Şubat'ta ilkdördün, 26 Şubat'ta dolunay evrelerinden geçecek.